

Viesturs Rudzītis

Psihodramatists

Bet bērni tomēr vēl dzimst ...

Dailes teātris ir ķēries pie jauniestudējuma – amerikāņu dramaturga Mario Fratti lugas „Jaunā sieva”. Mihails Gruzdovs (viņš iestudē šo darbu, tā skatuves nosaukums būs „Rīt manas kāzas”) zvana man un saka ... nu jā, ka vispār lai es atbraucot un palīdzot. Līdz tam mēs nebijām pazīstami un zvanīdams diez vai viņš zināja, ka svarīgs iemesls, kādēļ es saku „jā”, ir tas, ka mēs abi esam valmierieši. Valmieras puikas, tā sakot. Kaut ko tie Gaujas krasti dara ar cilvēkiem, kas tur dzimuši ...

Luga iepatikās tūlīt. Noskaidrojās, kam es tur esmu vajadzīgs. Tas iepriecināja (ko tur slēpt, man tik būt vajadzīgam). Bet vislielākais prieks par to, ka ne velti esmu ņēmis ap Aspaziju un Raini, izveidojot metodi, kuru pats saucu par matriarhāli – patriarhālo analīzi (MPA). Ar tās palīdzību var saprast gan individu, gan ģimeni, gan tautu. Mākslas darbu arī. Tās pamatā ir pavisam vienkāršs fakts – nospiedoši lielāko savas vēstures daļu cilvēce ir dzīvojuši matriarhātā. Mums ir jāzina matriarhāta likumi, jo tie nav atcelti, bet tikai patriarhāta pazemināti, ne pārāk dziļi zemapziņā pagrūsti un turpina darboties no turienes. Mums ir jāzina arī patriarhālais pienesums kultūrā. Un mums ir jāiztur neizbēgamais, grūtais, bet skaistais konflikts starp abiem - Māti un Tēvu.

Vai iespējams savienot psihoterapijas un teātra tradīciju? Teorētiski, jā. Psihodrāmas tēvs Jakobs Levi Moreno radīja šo metodi, balstoties uz diviem avotiem – grieķu (Aristoteļa „Poētika”) un krievu teātri (Staņislavskis). Grieķu teātris radās no „āžu gājieniem” (tā var tulkot vārdu „tragēdija”), kaut kā līdzīga mūsu ķekatām. Spontāns, pats no sevis, izeju no kaut kurienes meklējošs, process. Arī Staņiskavskis meklē, man liekas tuva viņa fantāzija par to, ka teātris nozīmē vienas sienas nojaukšanu telpā, kurā dzīvo dzīvi cilvēki, nevis aktieri, kas tikai „tēlo dzīvi”. Skatuve, uz kuras nevis spēlēt, bet gan dzīvot.

Un tomēr . Moreno uzskatīja, ka kaut kas spontāns var notikt tikai vienreiz, tādēļ vairākkārtīgi spēlēja luga viņam skaitījās „kultūras konservi”. Arī grieķu teātrī neviena tragēdija vai komēdija netika rādīta vairākkārtīgi. Un psihodrāmas ideāls tomēr ir terapeitisks, kurpretim teātrim citi ideāli ir svarīgāki, ieskaitot estētisko. Vai tikšu uzklausīts un pieņemts? Es taču nekad tā nopietni neesmu strādājis teātra vidē.

Harijs Spanovskis jau pirmajās mūsu pirmās tikšanās minūtēs paziņoja, ka psihoterapeitiem un zīlniecēm neticot . Skaidra valoda atvieglo – dīvaini, bet fakts. Viņš turpināja sēdēt, negāja prom. Jo teorētiski var taču gadīties, ka šis Rudzītis nav zīlniece. Harija sejā to varēja ieraudzīt drīz.

Otrajā tikšanās reizē piedalījās arī Indra Briķe (Edna) un Andris Bērziņš (doktors Ņjūfilds), kuri pirmoreiz nevarēja būt klāt, tādēļ tās bija divas pirmās reizes. Interesanti gan ar tiem aktieriem. Jo, pirmkārt, viņi ik pa brīdim iet uzpīpēt. Man ir aizdomas, ka katram tie ir īpaši brīži, kuros sagribas. Otrkārt, viņi taču zina, kādas ir viņu savstarpējās attiecības un attiecības ar savām lomām, bet es nezinu. Un viņi zin, ka daudz ko zina arī citi. Es vienīgais neko nezinu, nepiederu pie tiem, kas izlasa visu pieejamo par populāru aktieru personisko dzīvi. Un arī mūsu kopējā darba saturs vismaz pagaidām neietver sevī mēģinājumus runāt arī par personisko.

Bet ja atgriezamies pie dramaturģijas – tur ir pavisam piecas ģimenes situācijas, ak cik garšīgas, tipiskas un noderīgas, lai par tām padomātu ikviens. Mitoloģiskas, arhetipiskas ... Un vēl daži svarīgi aspekti – kā vīriešu konkurence un sievietes konkurence, cīņa par varu, incests, trakums, nāve.

1. Māte – Meita

Viss sākas ar matriarhālo mugurkaulu. Patrīcija (Rēzija Kalniņa) ir ļoti iesaukta kalpot saviem vecākiem, starp kuriem ir tipisks matriarhāls konflikts. Māte „privatizējusi” meitu, pagriežot muguru tēvam – tas vairs nav vajadzīgs. Lugā ir vien skopas atsaucis par Patrīcijas vecākiem. Man – psihoterapeitam, jau vairāk nevaļag (bet vai skatītāji pagūs to uztvert?), meita kopusi māti, nevis dzīvojusi savu dzīvi, tēvs nav uzdrošinājies šķirties no savas muguru pagriezušās sievas, ļoti atkarīgs tātad. Bet arī nespējīgs pateikt un atgādināt meitai, cik viņa skaista, izraut no mātes nagiem.

Šāda meita nevar veiksmīgi apprecēties, vismaz kamēr vecāki dzīvi, jo viņai par tiem ir atbildība. Viņa nevar ne emocionāli, ne seksuāli pieslēgties vīriešiem (nākotnei, apziņai, objektīvajām attiecībām), kas iekļūst viņas dzīvē. Viņa ir iesaukta pagātnē, lūkojas savā mātē (vēsturē, zemapziņā, subjektīvajā), pārņem visdziļākās zināšanas, lai gan pati to nezina. Jo zināšanas ir neapzinātais, vārdos neteiktais, nevis apzinātais, ko cilvēkiem māca skolās. Patrīcijai tas prasa laiku – līdz pat četrdesmit trešajam savas dzīves gadam. Un nav reāli šajā laikā būt kopā ar toreiz jauno misteru Rosu, viņa atdod to citai. Varbūt pat ir priecīga, ka ir kāda, kas ņem. Patrīcija tās dzīves iespējas, kas ārpus viņas vecāku ģimenes, vienkārši neredz. Tas ir – redz, bet tā, it kā tās noritētu uz TV ekrāna, ļoti tālu no viņas pašas realitātes.

Šī ir ļoti bieža situācija, kurā spiesta dzīvot sieviete. Viņa nedzīvo savu, bet savu vecāku dzīvi. Viņa ir kā Persefone, kurai jābūt ar Dēmetru, viņas māti, kura savukārt nespēj būt kopā ar tēvu, par kura izcilību nevar būt šaubu – tas ir pats Olimpa valdnieks Zevs. Dēmetras brālis, tomēr nepietiekoši labs, lai būtu tuvāks par meitu. Par sliktu un par aizņemtu, lai domātu par viņu. Vai – par nevērtīgu, jo viss, kas no viņa ir vajadzīgs bijis, jau ir dabūts. Viņai ir meita.

2. Māte – Dēls

Nav zināms, kā sauc sievieti, kas misteru Rosu (Harijs Spanovskis) atņēma Patrīcijai. Atņēma klasiskā veidā, dzemdējot no viņa bērnu. Rosa pirmā sieva pirms lugas darbības laika gluži neticamā kārtā ir nomirusi. (Neticamā tādēļ, ka tādām parasti ir ļoti daudz dzīvības enerģijas.) Bet viņas ietekmes sekas gan nav zudušas.

Būtībā mums šeit jārunā par otru matriarhālo pāri – Māti un Dēlu. Jo Rosa sieva dzemdēja Deividu (Kārlis Dēvics) un kopš tā brīža viņai misters Ross vairs nebija parāk vajadzīgs. Viņš mierīgi varēja izklaidēties ar citām meitenēm, tas nemaz netraucēja viņu laulībai, drīzāk gan bija tās sastāvdaļa, jo māte tikmēr izkaidējās ar dēlu.

Ja Mātes – Meitas attiecībās *it kā* nav nekā seksuāla (tomēr mēs kļūdaini iedomājamies, ka seksualitāte ir pāru, turklāt heteroseksuālu, funkcija. Tāda ir vienīgi „pārdotā”, nevis sākotnējā „svētā” seksualitāte.), tad Mātes – Dēla pāri incestu meklēt un arī ieraudzīt mums liegt var vienīgi pašu bailes, kauns, patriarhālie aizliegumi un pārliecība, ka tas, kas nedrīkst būt, arī nav.

Īstenībā viss seksuālais, izņemot varbūt vienīgi dzimumaktu (kas nemaz nav tik svarīgi) starp māti un dēlu ir noticis. Jo seksuālajai enerģijai (Erots!) kaut kur ir jāizdalās. Un ja misters Ross nav kopā ar savu sievu (vai otrādi!), tad šajā parī tā izdalīties un talākkattīstīties nevar. Kur tad tā paliek? No mistera Rosa dodas tālāk pie meitenēm uz dīvāniņa viņa darbavietas atpūtas istabā, bet no viņa sievas – pie dēla Deivida, kur gan citur.

Mātei dēls vienmēr ir pilnīgāks un labāks vīrietis par tēvu – vēsturē lūkojoties, šādai vēlmei ir arī objektīvi jābūt pamats. Izaudzināt vīrieti, kas ir labāks par viņa tēvu!! Bet ir tik smalka robeža starp izaicinājumu kā attīstības katalizatoru un izmantošanu - nemūžam nepaceļamu, nogalinošu. Robeža smalka, parasti nesajūtama, bet tās sekas – būtiski atšķirīgas. Dēlam mācīties, dzīvot un uzvarēt vai – mirt?

Deivids izskatās ļoti izpildītiesgatavs, bet arī ļoti nobijies. Viņš nav ieradies uz tēva otrajām kāzām, bet varbūt nav piedalījies arī mātes bērēs. Jo ne tikai bailes. Arī dusmas, aklas, aizsargātiesgribošas, balansējošas ar agresivitāti. Es to māti nosist gribu. Arī tēvu, jo ... Tomēr nav spēka tik daudz...

Šis ir attiecību pāris, kura optimistiskais risinājums meklējams grieķu Rejas un viņas jaunākā dēliņa Zeva attiecību peripetijās. Jo Zevs dabū aukles, viņš nav pakļauts mātes egoismam, izaug Krētā pie nimfas Idas un piena devējas kazas Amaltejas. Zevs dabū mātes uzdevumu, izdzīvo un spēj to talāknest un izpildīt. Dzīvē tas ne vienmēr ir tā, ka mātes doto uzdevu dēls spēj veikt. Tad viņam jāmirst...

Deivids nav Zevs, jo audzis kopā ar māti, tēvam promisesot. Tādēļ arī viņš neuzņemsies atbildību, bet nosūtīs tēvam kāzu dāvanā dunci – lai tas (sievietes pašas, liktenis vai akla nejaušība) izšķir, kam būt turpmāk.

3. Tēvs – Meita

Luga ir pavisam īss uzplaiksnījums, kurā parādās vēl viens matriarhālo attiecību pāris – Tēvs un Meita. Boss „audzina” Eilīnu (Inita Dzelme) un tas izskatās tik atiebīgi attiecībā uz visām sievietēm. Arī tuvredzīgi, kas ar ļoti lielu ticamību varētu nozīmēt, ka tēvs (Boss) kā Dēls pats ir cietis no kādas Mātes.

Ļoti raksturīgi, ka Deivids jūtas nespējīgs nepārņemt atbildību par šo konfliktu. Viņš „iemīlas” Eilīnā un nevar negribēt to precēt un jūtas „mantojis” Eilīnu no viņas tēva. Bailes no sievietes (Mātes) nelaimīguma, pēc kā parasti ir sekojušas ģimenes zemestrīces... Nē, nē, tikai ne to, visas nelaimīgās sievietes ir jāizglābj!

Šis jau būtu ļoti patriarhāls pāris, ja būtu ... Ja Deivids, neskatoties uz visu, spētu aizvest Eilīnu uz „meža būdiņu” un sākt dzīvi „no karotes”. Tad būtiskāka būtu viņu nākotne, viss, kas starp viņiem varētu būt un par ko viņi varētu izaugt. Taču Deivids to nespēj, viņam nav „dukas”, tā aizgājusi pie mātes, diemžēl. Viņš ir mātes (vēstures) pārlietu izmantots, no kurienes gan? Un tādēļ Deivids nevis uzņemas atbildību, bet aizbēg no tās - pāradresē to Marokas duncim...

4. Māte – Tēvs

„Laulību konsultants” – šķiet, kur gan vēl lielāka autoritāte visu šo matriarhāli – patriarhālo spēku sakārtošanā? Mistars Ņjūfilds (Andris Bērziņš) daudz ko svarīgu arī izdara, turklāt psihoterapeitam nepierastos apstākļos (sveša teritorija, darbs ar nemotivētiem klientiem bez viņu piekrišanas un kontrakta). Bet redzama arī viņa personiskā motivācija – viņš ir „zem sievas tupeles”. Edna (Indra Briķe) – viņa sieva - dara visu iespējamo, lai sasniegtu savus mērķus – būtu labāka un izcilāka sievišķajā konkurencē par Patrīciju, kas sākotnēji tai arī izdodas. Doktors Ņjūfilds vienmēr pret to sacelās, bet vienmēr arī padodas. Būs amizanti lūkoties uz Andra Bērziņa veikumu šajā lomā. Viņš tādā pablēdīgā tonī mani apjautāja – „kā man jāspēlē tevi?”. Bet (taisnošanās!) – es taču neesmu zem sievas tupeles (cik nu man pašam ir iespējams par to spriest) un mani nevarētu piespiest darīt visādas antiprofesionālas lietas (vai kā gribētu tam ticēt).

Mani neviens (pašiedvesma!) nespētu piespiest sākt terapiju vai konsultācijas ar cilvēku, kurš nav gribējis tikt manis konsultēts. Mani nespētu ievilināt „svešā teritorijā” un sākt kādu ārstēt pret viņa gribu. Mani nevarētu piespiest atcelt terapijas maniem klientiem, lai dotos kaut kādā sievas avantūrā. Un es izmestu pa durvīm misteru Rosu, kurš pēkšņi ir sagribējis ar mani runāties citu klientu laikos. Un ja es kaut kādā prāta aptumsuma brīdī tomēr to būtu izdarījis, kā es pēc šādas agresijas pārdzīvošanas varētu pats nepaprasīt naudu

par savu darbu, bet iesniegtu rēķinu klientam ar sievas palīdzību, turklāt pieļaujot, ka viņš varbūt varētu arī nesamaksāt?

Ja Njūfilds visu to nevar nedarīt, tad parādās psihoterapeita personiskie motīvi (vienmēr tik interesanti skatītājiem!). Arī - kādēļ būt kopā ar tādu sievu, kāda viņam ir. Viņš netic, ka vīrietis var būt kopā ar sievieti, bet ļoti grib tam ticēt. Šajā virzienā ir vērsti gan viņa profesionālie, gan personiskie meklējumi. Bet kālab gan tas var būt tik grūti, ja dažiem cilvēkiem tas taču ir tik pašsaprotami?

Ir ļoti ticami, ka doktoram „aiz muguras” stāv māte, kurai „nav veicies” ar vīriešiem un kura tādēļ ir izmantojusi savu dēlu. Izmantojusi vai devusi uzdevumu visai viņa dzīvei – nevērtēsim, bet papūlēsimies saprast gan šāda uzdevuma objektīvo svarīgumu gan to, ka ne jau Njūfilds pats sevi šajā darba ir ievirzījis.

Bet gan jau māte, kurai varētu būt bijuši jautājumi par vīriešiem, aiz muguras stāv arī Ednai. Lai būtu lētāk (ok, var būt arī citi iemesli) viņa nevis iet terapijā, bet terapeitu apprec. Un pati režisē tādas „psihodrāmas”, kurā protagoniste varētu būt arī viņa pati. Izskatās, ka Patrīcijas jautājumi ir arī Ednas jautājumi. Viņa ir buldozers, kurai nepastāv nekādi šķēršļi, viss, ko viņa iekāro, viņai ir arī jādabū.

Edna un Njūfilds šķiras. Nu ko – šķiršanās, protams, ir viens no konflikta risinājumiem, nevis pasaules gals. Tomēr šīs lugas kontekstā tam laikam ir jāsimbolizē vīrišķā un sievišķā mūžīgā cīņa. Tāds pieaugušo pasaules akcents ... Bet mēs taču esam jau pieaugušie, nevis tikai pusaudži, kas sievišķo un vīrišķo izjūt kā viena vesela divas pusītes un kam aktuāla ir iemīlēšanās, nevis šķiršanās.

Vīrietis – Vīrietis

Šī ir ļoti aktuāla diāde lugā. Vai vīriešiem ir kāda sava atbalsta grupa, iespēja satikties un pārrunāt savus jautājumus un risinājumus? Ir gan un ļoti vīrišķīga – kautiņš. Neskatoties uz to, ka Rosam un Njūfildam ir ļoti līdzīgi jautājumi, viņi „kaujas”. Jo katrs iet savu atbildēšanas ceļu.

Uz jautājumu „ko darīt, ja sieviete cieš?” Rosa atbilde visu dzīvi ir bijusi – dāvini viņai ziedus, ievēlc gultā, radi bērnu! Doktora Njūfilda viedoklis ir radikāli pretējs – šķiries, nekas cits vienalga nepalīdzēs! Abas šīs atbildes visā savā dziļumā ir saprotamas vien tad, ja spējam stādīties priekšā vīrieša pamatfantāziju par māti.

Mazs, tikko dzimis puikiņš raugās mātes sejā un izjūt to kā sevi pašu. Ar laiku viņš atklāj, ka spēj ietekmēt to, vai šī seja ir priecīga vai bēdīga. Un ar laiku viņš atklāj, ka ja mātes seja ir bēdīga, tad gaidāmas lielas ziepes. Tādēļ viens (Rosa) risinājums ir – darbojies, darbojies, darbojies! Tas ir tavs pienākums, viņu laimīgu darīt! Bet otrs (Njūfilda) – šķiries, ej

prom, domā par sevi, tu neesi atbildīgs par viņu, lai viņa pati par sevi atbild. Varētu arī teikt – atkarīgais un attīstībā vedošais risinājumi. Bet abi balstās vīrišķajās bailēs tikt iznīcinātiem, mazais puikiņš zina, cik viņš patiesībā maziņš un ko tā māte var ar viņu izdarīt. Un vīrietis zina, ka ir palīgdzimums, kaut kas stipri jaunāks kā sieviete.

Kas es esmu tad, ja vairs neglābju sievietes? Tā jautā Ross, un viņa atbilde ir – nekas. No tās arī trauksme, gluži kā pirms nāves. Un aizsardzība, agresīva – uzbrukums otram vīrietim, kuram ir cita atbilde, bet arī tajā nav ne druskas optimisma. Vīrieši dabiski baidās zaudēt Sieviešu Glābēja, bet faktiski – Tēva lomu. Viņiem šķiet, ka tā ir kastrācija, tātad – nāve. Un tikai retais notic, ka pēc šī zaudējuma iespējams sākt dzīvot – sev. Un atklāt sevi Vīrieša lomu.

Incests

Lai matriarhāla ģimene turētos kopā, bez incesta neiztikt. Ja dēls guļ ar māti, meita ar tēvu un brālis ar māsu, tad šāda ģimene nav izšķirama. Visi, kas ienāks tajā kā jaunie seksuālie partneri, tiks subordinēti iepriekšējai matriarhālajai kārtībai. Sievai būs jāpakļaujas vīramātei, vīram – sievastēvam vai -mātei un māsa vienmer būs tuvāka brālim nekā abu laulātie partneri.

Mario Fratti ir pratis atsegt incestuālos spēkus dramaturģiskā patiesībā. Lai gan sastopami katra cilvēka ikdienā ne jau kā konkrēta seksuāla pieredze, bet gan kā psiholoģiskas gravitācijas, neprofesionālim tie tomēr nav tik viegli atpazīstami bez īpašas palīdzības. Tādēļ arī šeit biju vajadzīgs es – ieraudzīt, ko tas dramaturgs tur rāda. Bet arī ar visu šo manu palīdzību nav nemaz tik pašsaprotams jautājums – vai šī būs izrāde, kurā patiesība pie skatītājiem atnāks tikai un vienīgi teātra valodā izteikta, jeb tomēr tiks izmantoti arī kādi uz apzināšanos orientēti pedagoģiski paņēmieni, lai cilvēki ne tikai uzzinātu (neapzināti, intuitīvi), bet arī saprastu.

Ja rakstu par šo, tad nodarbojos ar pedagoģiju. Tas ir Mihaila Gruzdova nepieprasīts pasākums, vien manu interešu un vajadzību dēļ. Es ar nepacietību gaidu, ko režisors spēs „izspiest” no teātra klasiskās tehnikas (režija, aktiermāksla, scenogrāfija, kostīmi utt.), lai pēc iespējas mazāk būtu nepieciešama pedagoģija un tādi analītiski raksti kā šis. Tas būs interesanti, es neesmu teātra režisors un nevaru īsti iedomāties teātra iespēju robežas. Man ir aizdomas tomēr, ka bez šādiem analītiskiem rakstiem attiecībā uz šo lugu diez vai iespējams iztikt pilnībā.

Trakums un nāve

Lugas finālā Patrīcija sajūk prātā un pastrādā slepkavību. Sarunās ar aktieriem izvirzījās jautājums, kas tas ir – sajukt prātā? Vai tā ir iepriekšējās dzīves pieredze, katastrofa, nenormālība, kļūda?

Man trakumu tik uztvert ka atgriešanos „iepriekšējās dzīvēs” – noietajos attīstības posmos. Tad tajā var atrast kādu loģiku un motivāciju, kādēļ cilvēkiem ir izdevīgi vai atvieglojoši sajukt prātā. Tajā, ka Patrīcija nogalina Eilīnu, ir diža matriarhāla loģika. Sievietēm ir pienākums noskaidrot, „kura ir visskaistākā” – tātad kura ir Lielā Māte – tā, kura spēj subordinēt sev iespējami lielāku cilvēku skaitu – „dzemdēt” vislielāko bērnu skaitu...

Izglābta vecmeita. Vai vajadzēja to glābt? (Misteram Rosam – Sieviešu Glabējam – šāda jautājuma nav, jo tad viņam būtu jānonāk pie jautājuma par savas dzīves jēgu...) Varbūt būtu bijis labāk, ja viņas sapnis par jaunības mīlestību paliktu tur, kur ir sapņu vieta – cilvēka iekšpasaulē? Jo sapņu „realizēšana” ir vien to izspēle uz dzīves skatuves, aizmirstot novilkt robežu starp teātri un dzīvi... Mēs esam liecinieki tam, ka sapņa realizēšana kļūst par trakuma izlaišanu no zemapziņas droši noslēgtajām telpām.

Patrīcija beidzot, četrdesmit trīs gadu vecumā, pēc vecāku nāves ierauta personiskajā un seksuālajā dzīvē. Atklājusi, ka mistera Ross realitātē ļoti neizdevīgi atšķiras no viņas jaunības atmiņu tēla, viņa jau kaut kādā sašaurinātās apziņas stāvoklī izvēlas Dēlu. Sava tēva jaunāku modeli, to, kurš ir pieteicies konkursā (kā viņš var nepieteikties?), kuram ir jāgaida rezultāti. Ne jau vīrieši izvēlas sievietes, kā tiem gribētos domāt. Vīrieši tikai izvērza savas kandidatūras konkursā par tiesībām uz kādu sievieti. Bet tikai viņa un neviens cits nosauks konkursa uzvarētāju, to nu sievietes ja ne saprot, tad vismaz zina. Patrīcija vairs neizdarīs to kļūdu, ko jaunībā, viņa cīnīsies!

Simptomātiski, ka sievietes savā starpā izrēķinās ar Deivida dāvināto grezno Marokas dunci. Cīnieties pašas! Kādreiz sieviešu cīņa par vīrieti norisa klusi un mierīgi, nākamajā izgājienā likme jau ir nāve. Sievišķības un psihe pamatos ir ārkārtīgi daudz asiņaina. Nogalināt cilvēku kaut kad nenozīmēja neko vairāk kā nosist odu. Tas, ka mums (sievietēm un vīriešiem)gribas sievietes iedomāties kā enģelus, ir tikai psiholoģiskā aizsardzība no šīs arhetipiskās asiņainības un lūgšana. Lūdzu, lūdzu, lūdzu nonogalini mani, jo tu taču esi enģelis...

Cirkulārais laiks

Visā, kas teikts līdz šim, nav attīstības lineārā, „augšupejošā” nozīmē. Vien „pa riņķi”, cirkulāri. Tēmas – kā virsraksti, augstāk minētie, vienmēr viens un tas pats.

Taču – tā ir satikšanās ar sievišķo, kuram, saskaņā ar Gēti, ir jāceļ mūs augšup. Atkal paradokss – tur taču ir incests, trakums, nāve – kur gan augšup? Taču jau Aristotelis rakstīja, ka tragēdijai jāizraisa bailes un līdzjūtība. Tieši šīs divas izjūtas raisa satikšanās ar asiņaino

sievišķajā. Tur, kur tu vari nomirt, slēpjas vislielākā enerģija, kurai izdaloties, nevar netikt celts augšup. Vīrietim dzīvot kopā ar sievieti vienmēr nozīmē gan izvilināt no tumsas milzu enerģiju abiem, gan arī vismaz „nedaudz mirt” vai „izdzīvot”. No rīta pamostoties dzīvam, aiz atvieglojuma un pateicības paveikt milzu darbus.

5. Dēls – Tēvs. Mājiens par attīstības iespējamību

Lugā ir pavecais tumšādainais kalps Mozess, kurš it ka nejauši padalās ar savu stāstu. Nezinu, vai tieši šādā veidolā viņš parādīsies Mihaila Gruzdova iestudējumā. Lai nu kā, viņa svarīgais stāsts noteikti kaut kā tiks pārstavēts.

Viņš ir tuvāks savam pieaugušajam dēlam nekā sieva – tā ir tālu Amerikas Dienvidos. Dēls ir brīvs, viņš neizjūt vajadzību veltīt savu dzīvi vecākiem, par to liecina gan viņa darbs, gan hobiji, gan personsikā dzīve. Turklāt vecāki tīri labi tiek galā arī bez dēla, katram ir sava dzīve. Nopelnīta, loģiska, skaidra. Nu labi – vecāki, lai būtu neapšaubāmas laimes paraugi citiem, varētu savas vecumdienas pavadīt kopā. Bet – viņi arī nešķiet šķīrušies, starp viņiem nejūt konfliktu. Cilvēki, kuriem ir tāda vieta dzīvē, līdz kurai tie spējuši attīstīties. Un – dēls ir tuvāk tēvam, kam taču tā jābūt – dzimt mātei un doties pie tēva.

Tomēr ir kaut kā skumīgi un varbūt pat garlaicīgi klausīties šajā pozitīvajā stāstā. Jo cilvēki esot nelaimīgi daudzos veidos, bet laimīgi tikai vienā – tas man ienāk prātā, mēģinot izskaidrot, kādēļ nereti gribas žāvāties par laimīgākajiem stāstiem un ļoti iedziļināties nelaimīgajos.

Taču laimes formula šajā darbā tomēr nolasās pietiekami skaidri – ar bērniem viss būs daudz maz kārtībā tad, ja vecāki būs orientēti viens uz otru gan mīlestībā, gan konfliktos un ja viņu ietekmes savstarpēji izlīdzināsies, panākot, ka ģimenē izveidojas divi līdzvērtīgas varas centri.

Nobeigums kā uzaicinājums

Nezinu, cik es vēl būšu vajadzīgs izrādes veidotājiem. Ja vajadzēs, mani pasauks. Arī, ja tas būs bijis viss, atcerēšos to kā interesantu piedzīvojums, kura noslēgsies tad, kad redzēšu lugu uz skatuves.

Pirmizrāde būs 20. Maijā. Nāciet, skatieties, līdzpārdzīvojiet! Pēc tam droši vien būs vēlreiz jāpārlasa, ko es te esmu sarakstījis, tad tos manis redzētos musturus varēs līdzāslikt katra paša redzētājiem. Un, protams, svarīgākā intriga būs tas, ko režisors, aktieri un citi

teātra mākslinieki būs ielikuši šajā darbā un kas pirmizrādē iznirs kā brīnums no zemapziņas un miglas.

Brīdī, kad izrāde būs dzimusi, kāda vecmāte kaut kur paņems tikko atdalījušos placentu un izklās to uz rokas. Tā būs kā rudenī svaigi uzarta zeme, paveikusi auglības uzdevumu. Tā smaržos un viegli kūpēs no sava mitruma un spēka. Tur nebūs sakatāms ne bērna ieņemšanas notikums, ne tā pirmais spēriens mātei pakrūtē. Placenta būs gluda, tātad viss kārtībā. Viņa to iemetīs spainī, nomazgās no rokām asinis un ies gaidīt nākamo bērnu.